

Janet Robson
Bonaventurine „vizije križa“ u ciklusu Svetog Franje u Assisiju

Bonaventurina *Legenda maior* (1260.-1263.) glavni je tekstualni izvor za ciklus svetog Franje naslikan u glavnom brodu gornje bazilike Svetog Franje u Assisiju tijekom 1290-ih godina. U *Legendi* je Bonaventura preoblikovao život svetoga Franje unutar teološkog okvira. Interpretirao je sedam biografskih epizoda kao vizije križa, od kojih prvih šest bijahu koraci koji vode do sedme - stigmatizacije. Četiri vizije križa uključene su u ciklus u Assisiju: *San o palači s oružjem* (scena 3) i *Sveti Franjo pred raspelom u Svetom Damjanu* (scena 4) na sjevernom zidu glavnoga broda; *Prikazanje u Arlesu* (scena 18) i *Stigmatizacija* (scena 19) na južnom zidu. *Stigmatizacija u Assisiju* uvela je novu ikonografiju, koja je trebala pojasniti kako su svete rane fizički utisnute u Franju od „Isusa... sub specie seraph“. Autentičnost stigmi bila je kontroverzna tijekom 13. stoljeća. Raspored scena Svetog Franje ispod biblijskih priča dopuštao je stvaranje inovativnih poveznica između zasebnih ciklusa. Na južnom zidu pogled stigmatiziranog Franje vodi dijagonalno gore do Raspeća u gornjem registru, time stavljajući naglasak na identifikaciju sveca kao *alter Christus*, dok je šesta vizija, *Prikazanje u Arlesu*, postavljena prije *Stigmatizacije* kako bi još više naglasila njezinu centralnu važnost. U Bonaventurinoj *Legendi maior* duhovno neiskusani Franjo u početku ne razumije figurativno značenje svojih vizija, ali u freskama je „nevidljiva istina“ jasno izražena, bilo putem natpisa ispod scena bilo putem ikonografije. Također se koristi strategija upotrebe Franjina pogleda kako bi se napravila veza s biblijskom scenom smještenom dijagonalno iznad. Franjino mistično iskustvo u Svetom Damjanu podudara se sa susretom Abrahama s tri anđela. Ne samo da kompozicije Svetog Franje pred raspelom i Abrahama i tri anđela nagovještaju Stigmatizaciju već cijeli prostorni raspored vizija križa na sjevernom zidu nagovješćuje one na južnom: te dvije vizije postavljene su uzastopno na horizontalnoj osi, a nakon njih slijedi dijagonalna poveznica. Sve četiri vizije križa korištene su u ciklusu kako bi potvrdile istinu o stigmama i Franjinom jedinstvenom statusu - *alter Christus*.